

**«ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ
ΠΟΥ ΠΑΡΕΧΟΝΤΑΙ ΣΤΑ ΣΧΟΛΕΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ
ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΩΝ
ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ»**

(Διευθυντική Περίληψη)

**Συμβουλευτική Επιτροπή
για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια**

Δεκέμβριος 2009

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Το παρόν Κείμενο αποτελεί την περίληψη της Τελικής Έκθεσης, που υποβάλλεται από τον Ανάδοχο στα πλαίσια της μελέτης με θέμα: **«Αξιολόγηση των υπηρεσιών που παρέχονται στα Σχολεία για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση των Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια»** που ανατέθηκε στην εταιρεία **CMR Cypronetwork** από τη Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση των Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια. Σύμφωνα με το Τεύχος Προκήρυξης η μελέτη αποσκοπεί στην:

«Αξιολόγηση των στόχων, διαδικασιών και την αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών που παρέχονται στα Σχολεία για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση των Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια».

Οι επί μέρους στόχοι της μελέτης, οι ομάδες στόχου στις οποίες εστίασε την προσοχή της η μελέτη, η μεθοδολογία, το θεσμικό πλαίσιο και οι υφιστάμενες υπηρεσίες που παρέχονται σε σχολεία της Αγγλίας, της Φιλανδίας και της Κύπρου παρουσιάζονται στο ολοκληρωμένο κείμενο της Έκθεσης.

2. ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

2.1 Υπηρεσίες που παρέχονται στα σχολεία στην Κύπρο και υφιστάμενη πρακτική

Όσον αφορά το θεσμοθετημένο Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών (2002) για το Χειρισμό Περιστατικών Βίας στην Οικογένεια με στόχο την διασαφήνιση των καθηκόντων και το ρόλο των επαγγελματιών κατά τη διαδικασία χειρισμού περιστατικών βίας στην οικογένεια διαπιστώθηκε ότι οι διαδικασίες που εισηγείται ακολουθούνται σε κάποιο βαθμό και υπάρχουν διάφορα προβλήματα όσον αφορά την εφαρμογή του.

Οι Ομάδες Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια και στο Σχολείο, όπως υποδεικνύονται στο εγχειρίδιο, διαπιστώθηκε ότι δεν λειτουργούν σε κάθε σχολείο και αν λειτουργούν δεν έχουν τεθεί σε κανονική εφαρμογή οι διαδικασίες ή όπως αναφέρουν οι Πρώτοι Λειτουργοί Εκπαίδευσης και οι εκπαιδευτικοί δημοτικής και μέσης εκπαίδευσης οι ομάδες εκεί όπου υπάρχουν υπολειτουργούν.

Οι διευθυντές και επιθεωρητές από όλες τις επαρχίες της ελεύθερης Κύπρου, υποστηρίζουν ότι τουλάχιστον τυπικά οι Ομάδες Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια και στο Σχολείο συστήνονται, αφού γίνεται και γραπτή ενημέρωση του Υπουργείου.

Όμως, όπως προκύπτει από την έρευνα, υπάρχει σε μεγάλο βαθμό μια σύγχυση για το **ρόλο** και τα **καθήκοντα** των Ομάδων αυτών, αφού αρκετοί θεωρούν ότι έχουν συσταθεί για την καταπολέμηση της παραβατικότητας των μαθητών εντός σχολείου ή ακόμα τις συνδυάζουν με την ασφάλεια και υγεία στο σχολικό χώρο.

Σημαντικό γεγονός επίσης είναι ότι δεν έχει καταστεί σαφές εάν το Εγχειρίδιο κυκλοφορεί μαζί με την σχετική εγκύκλιο στην αρχή κάθε σχολικής χρονιάς για ενημέρωση και μετά υπάρχει σε φάκελο στο αρχείο.

Όσον αφορά τον εντοπισμό και αναφορά/ καταγγελία **των περιστατικών** η υφιστάμενη πρακτική τείνει να διαφοροποιείται ανάλογα με το αν το σχολείο που εντοπίζεται το περιστατικό είναι δημοτικό ή γυμνάσιο/ λύκειο. Στη **Δημοτική και**

Προδημοτική Εκπαίδευση συνήθως η αναφορά γίνεται από το δάσκαλο που περνά πολλές ώρες με τους μαθητές του στην τάξη κι έτσι βρίσκεται σε θέση να αναγνωρίσει περιπτώσεις που πιθανόν να ασκείται βία, και ο οποίος το αναφέρει στη Διεύθυνση του σχολείου, ενώ από κοινού αποφασίζεται κατά πόσο θα ειδοποιηθούν οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας.

Στη **Μέση Εκπαίδευση** υπάρχουν πιο επίσημοι μηχανισμοί εντοπισμού περιπτώσεων βίας στην οικογένεια, όπως είναι οι δομημένες συνεντεύξεις που γίνονται στην αρχή του χρόνου με τους Σύμβουλους Καθηγητές. Γι αυτό άλλωστε δίδεται ιδιαίτερη βαρύτητα από τους εκπαιδευτικούς γενικά αλλά και από τη Διεύθυνση των σχολείων στην ΥΣΕΑ, καθότι θεωρείται ότι αυτή έχει τους όρους εντολής κυρίως για να εντοπίζει και να χειρίζεται τα περιστατικά, σε συνεργασία με τις ΥΚΕ και την Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας. Πάντως ακόμα και αν οι άλλοι καθηγητές του σχολείου αντιληφθούν κάποιο περιστατικό βίας η τάση είναι να εμπλέκεται αμέσως ο Καθηγητής Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής για να χειριστεί το ζήτημα και ενημερώνεται επίσης ο/ η Διευθυντής/ ρια και ο/ η Εκπαιδευτικός Ψυχολόγος που έχει το συγκεκριμένο σχολείο υπό την επίβλεψή του.

Αν και οι Διευθυντές των σχολικών μονάδων στη Μέση Εκπαίδευση οφείλουν στα πλαίσια των νόμιμων διαδικασιών να ενημερώσουν τους γονείς ότι θα ειδοποιηθεί το Γραφείο Ευημερίας, πρακτικά πολλές φορές χρειάζεται η παρέμβαση της ΥΣΕΑ.

Επίσης αναφέρθηκε συχνά το φαινόμενο ότι στη Μέση Εκπαίδευση, οι πλείστες των περιπτώσεων είναι εντοπισμένες και παρακολουθούνται ήδη από το Γραφείο Ευημερίας.

Αξίζει επίσης να σημειωθεί ότι δεν αναφέρθηκε από καμία βαθμίδα εκπαίδευσης η συμμετοχή των υπηρεσιών υγείας και συγκεκριμένα της σχολιατρικής υπηρεσίας στην Ομάδα, ενώ επίσης η συμβολή του Εκπαιδευτικού Ψυχολόγου

αν και θεωρείται όντως ως ο κατεξοχήν επαγγελματίας/ ειδικός για αυτές τις περιπτώσεις θεωρείται ως «εξωγενής» παράγοντας/ φορέας, από την άποψη δηλαδή ότι δεν βρίσκεται πάντοτε διαθέσιμος στο σχολείο όπως ο Σύμβουλος Καθηγητής αλλά θα πρέπει να ειδοποιηθεί για να έρθει.

Όσον αφορά την **Ομάδα Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια και στο Σχολείο** που προνοούν οι διαδικασίες, στην πραγματικότητα έχει διαπιστωθεί ότι σε επίπεδο **πρόληψης** δεν υπάρχουν οποιαδήποτε οργανωμένα προληπτικά προγράμματα, δραστηριότητες ή γίνονται οποιοσδήποτε ενέργειες σε συστηματική βάση και κατόπιν εντολών του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού.

Από τη διερεύνηση του θέματος από την πλευρά της **Γενικής Εισαγγελίας**, φαίνεται ότι πολύ λίγες είναι οι περιπτώσεις που λαμβάνονται αναφορές από τα ίδια τα σχολεία για περιστατικά βίας στην οικογένεια, παρόλο που 8 στους 10 ισχυρίζονται ότι γνωρίζουν ότι είναι αναγκαία η εφαρμογή της υποχρεωτικής αναφοράς.

Όπως διαπιστώνεται και από τις ημι-ποιοτικές συνεντεύξεις με καθηγητές/ διευθυντές, υπάρχει πολύ περιορισμένη έως καμία συνεργασία με τη Νομική Υπηρεσία γιατί δεν φθάνουν οι καταγγελίες απευθείας εκεί, αλλά μέσω άλλων υπηρεσιών του κράτους.

2.2 Εντοπισμός και αναγνώριση δυσκολιών στην παροχή σχετικών υπηρεσιών

Η μεγαλύτερη δυσκολία στην παροχή των υπηρεσιών αυτών στα σχολεία είναι ο «**φόβος**» που αισθάνονται οι εκπαιδευτικοί όταν πρόκειται να εμπλακούν σε υποθέσεις βίας στην οικογένεια, γεγονός που λειτουργεί ανασταλτικά στη διαδικασία εντοπισμού και αναφοράς του περιστατικού με βάσει τις θεσμοθετημένες διαδικασίες. Μάλιστα στη **Δημοτική Εκπαίδευση** εκτιμάται ότι υπάρχει μεγαλύτερη ανεκτικότητα από τους εκπαιδευτικούς (δασκάλους και

διευθυντές) σε περιπτώσεις που υπάρχουν υπόνοιες για βία καθότι είναι πιο φοβισμένοι και τείνουν να απομακρύνονται περισσότερο από τις ευθύνες τους.

Στα **γυμνάσια/ λύκεια** όπου συνήθως ο Υπεύθυνος της Ομάδας είναι ο Σύμβουλος Καθηγητής ο οποίος ενθαρρύνει τους μαθητές να αναφέρουν το πρόβλημα η πιθανότητα να βγει στην επιφάνεια το περιστατικό και η αναφορά να γίνει από τα ίδια τα παιδιά είναι μεγαλύτερη. Σε αυτό συμβάλλει επίσης το γεγονός ότι τα περιστατικά είναι πιο «εμφανή», όπως δηλώνουν οι εκπαιδευτικοί ψυχολόγοι.

Φυσικά, σε όλες τις βαθμίδες εκπαίδευσης εντοπίζονται δυσκολίες αναφοράς των περιστατικών από εκπαιδευτικούς λόγω του φόβου που υπάρχει ότι θα τεθεί σε κίνδυνο το γόητρο του σχολείου και λόγω της κλειστής Κυπριακής κοινωνίας, ενώ εκφράζονται επιφυλάξεις ως προς το ρόλο του εκπαιδευτικού ο οποίος αθέλητα γίνεται στόχος γονέων. Ο φόβος και οι επιφυλάξεις αυτές των εκπαιδευτικών οδηγούν σε αργοπορημένες αναφορές στο Γραφείο Ευημερίας, με σοβαρότατη συνέπεια να χάνονται τα ευρήματα.

Από την άλλη μεριά, υπάρχει και μια ανησυχία για αβάσιμες καταγγελίες, γεγονός που προϋποθέτει καλύτερη διερεύνηση των περιστατικών που αναφέρονται προτού ενημερωθεί το Γραφείο Ευημερίας. Γι αυτό και η Διατμηματική Επιτροπή εισηγήθηκε μεταξύ άλλων όπως γίνει καλύτερη διερεύνηση των περιπτώσεων προτού κληθεί κάποιος επαγγελματίας, π.χ. ο Οικογενειακός Σύμβουλος.

Επίσης αποθαρρυντικό στοιχείο αποτελεί η μειωμένη αποτελεσματικότητα των υπηρεσιών που παρέχονται στις σχολικές μονάδες. Οι εκπαιδευτικοί δεν ήταν πολύ ικανοποιημένοι επειδή η δική τους παρέμβαση δεν μπορεί να βοηθήσει ουσιαστικά στην προστασία των παιδιών και θεωρούν ότι οι υπηρεσίες που έχουν να διαδραματίσουν το σημαντικότερο ρόλο σε αυτό το θέμα είναι η Υπηρεσία Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας, οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας και η Αστυνομία. Το σχολείο δεν προσφέρει στήριξη στα παιδιά θύματα, αφού υπάρχουν περιορισμοί στο τι μπορεί να προφέρει, πέρα από κατανόηση,

ενθάρρυνση και επιείκεια σε περιπτώσεις που οι σχολικές επιδόσεις δεν είναι οι αναμενόμενες.

Πέρα από τα προβλήματα/ δυσκολίες και επιφυλακτικότητα που εντοπίζεται στο σημείο αναφοράς και χειρισμού του περιστατικού, φαίνεται να υπάρχουν ταυτόχρονα **προβλήματα άρτιας εκπαίδευσης και ενημέρωσης** στο θέμα της βίας, αφού από όλες τις ομάδες ενδιαφέροντος κατέστη σαφές ότι δεν υπάρχει ικανοποιητικός βαθμός γνώσης για το αντικείμενο, ευαισθητοποίηση για το θέμα αλλά και ούτε και συντονισμένη, συστηματική ενημέρωση για τις διαδικασίες χειρισμού περιστατικών.

Παρόλο που κατά καιρούς διεξάγονται σεμινάρια/ ημερίδες εκπαίδευσης/ κατάρτισης τόσο από τη Διατμηματική Επιτροπή για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια και στο Σχολείο, τη Συμβουλευτική Επιτροπή, όσο και από τον Σύνδεσμο για την Πρόληψη και Αντιμετώπιση της Βίας στην Οικογένεια, από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου και από άλλους μη κυβερνητικούς φορείς και οργανώσεις, αυτό που διαπιστώνεται είναι η **απουσία διάχυσης της πληροφόρησης που προκύπτει από τα εκάστοτε σεμινάρια, καθώς και ενημέρωσης συναδέλφων εκπαιδευτικών** από το ίδιο το άτομο που καταρτίζεται.

Στα πλαίσια διεξαγωγής **προαιρετικών σεμιναρίων επιμόρφωσης που διοργανώνονται από το Παιδαγωγικό Ινστιτούτο Κύπρου**, λειτουργούν διατμηματικά σεμινάρια για όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης με εισηγητές άτομα με μεγάλη εμπειρία στον τομέα της Υπηρεσίας Συμβουλευτικής και Επαγγελματικής Αγωγής, της Υπηρεσίας Εκπαιδευτικής Ψυχολογίας κ.ο.κ.

Τα σεμινάρια αυτά μειονεκτούν στο γεγονός ότι είναι **προαιρετικά** και διοργανώνονται τοπικά και όχι σε παγκύπρια κλίμακα ταυτόχρονα. Έτσι η όποια συμμετοχή των εκπαιδευτικών είναι εθελοντική και αποσπασματική με περιορισμούς σε ό,τι αφορά την περαιτέρω διάχυση της γνώσης που θα

αποκτηθεί ή των αποτελεσμάτων από τα βιωματικά εργαστήρια που περιλαμβάνονται στα σεμινάρια.

Τα **σεμινάρια της Διατμηματικής Επιτροπής** περιλαμβάνουν α) Διαλέξεις που αφορούν το θέμα βία και διαδικασίες, προληπτική αντιμετώπιση και ευαισθητοποίηση και β) Βιωματικά εργαστήρια (case studies). Στα σεμινάρια αυτά συμμετέχει ένας εκπρόσωπος από κάθε σχολείο και ο στόχος είναι κάθε 2 χρόνια το κάθε σχολείο να συμμετέχει σε ένα τέτοιο εκπαιδευτικό πρόγραμμα. Η Επιτροπή εκτιμά ότι τα σεμινάρια αυτά είναι ουσιαστικά και οι συμμετέχοντες στο παρελθόν επέδειξαν μεγάλο ενδιαφέρον. Εντούτοις δεν υπάρχει τρόπος να ελέγξει κάποιος κατά πόσο υπήρχε ανατροφοδότηση στα σχολεία ή οποιασδήποτε μορφής διάχυσης του υλικού του σεμιναρίου σε κάθε σχολική μονάδα.

Ουσιαστικά η Διατμηματική Επιτροπή η οποία λειτουργεί εδώ και μια 10-ετία περίπου, κινείται στα πλαίσια της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης, όμως δεν υπάρχουν «όροι εντολής» ή σχέδιο δράσης βάσει του οποίου λειτουργεί. Επιπρόσθετα, δεν υπάρχει οποιαδήποτε διοικητική υποστήριξη ούτε κάποιος άλλος επίσημος μηχανισμός που να της επιτρέψει να παίξει κάποιον εποπτικό ή συντονιστικό ρόλο όσον αφορά τις διαδικασίες τόσο σε επίπεδο πρόληψης όσο και επίπεδο αντιμετώπισης.

Σύμφωνα πάντα με τα αποτελέσματα της έρευνας, οι ερωτώμενοι, εκτιμούν ότι μάλλον *επικρατεί άγνοια για τις διαδικασίες*, το οποίο είναι *θέμα επιμόρφωσης*. *Δεν υπάρχει επίσημη διαδικασία αναφοράς του περιστατικού*, λόγω άγνοιας ακόμα και σε ψηλότερα επίπεδα ιεραρχίας.

Κατά συνέπεια το πρόβλημα της κατάρτισης και επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών αποτελείται από τρία διαφορετικά επίπεδα που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής: α) Γνωσιολογική Επιμόρφωση/κατάρτιση όσον αφορά το αντικείμενο της βίας στην οικογένεια, β) Εκπαίδευση όσον αφορά το ρόλο του εκπαιδευτικού

και ευαισθητοποίηση σε θέματα βίας, γ) Διατμηματική επιμόρφωση με έμφαση στις νομικές υποχρεώσεις που απορρέουν από τις θεσμοθετημένες διαδικασίες και θέματα συνεργασίας/συντονισμού με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς και υπηρεσίες.

Άλλη μια αδυναμία που αντιμετωπίζεται, όπως αναφέρθηκε από διάφορες ομάδες στόχους, είναι οι **Εγκύκλιοι** που κυκλοφορούν κάθε χρόνο στα σχολεία. Εναπόκειται στον κάθε διευθυντή σε ποιο βαθμό θα εφαρμοστούν οι διαδικασίες αποτελεσματικά. Έπειτα, στις εκπαιδευτικές συνεδρίες που γίνονται συζητούνται ως επί το πλείστον θέματα εκπαιδευτικά και δεν προσκαλούνται οι εκπαιδευτικοί ψυχολόγοι να συμμετάσχουν αν και υπάρχει σχετική ενθάρρυνση από τους ίδιους. Φυσικά εναπόκειται στον κάθε διευθυντή τι θα αποφασίσει.

Ένα άλλο πρακτικό πρόβλημα που προκύπτει από την εφαρμογή των διαδικασιών είναι κάποια **νομικά κωλύματα** που όχι μόνο παρεμποδίζουν τους εκπαιδευτικούς από το να χειριστούν σωστά τα περιστατικά αλλά λειτουργούν αρνητικά στο όλο σύστημα.

Επίσης φαίνεται να προκύπτει η ανάγκη για **αποσαφήνιση του ρόλου και των καθηκόντων** όλων των υπηρεσιών αλλά και σχετική ενημέρωση γι αυτό το θέμα, καθότι είναι αλληλένδετο με τα προβλήματα **συντονισμού** που υπάρχουν μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.

Μέσα από την έρευνα διαγνώστηκαν επίσης προβλήματα **δομών και υποδομών** και ανάγκη για καινοτομία στους διάφορους κλάδους.

Στο θέμα της συνεργασίας μεταξύ φορέων και διατμηματικής επικοινωνίας που έχει επίδραση στον όλο συντονισμό, και είναι αλληλένδετο με την ελλιπή συντονισμένη εκπαίδευση/ κατάρτιση, ένα σημαντικό πρόβλημα αποτελεί το **εναλλάξιμο προσωπικό**, αφού όταν κάποιοι λειτουργοί στις αρμόδιες υπηρεσίες μετακινηθούν, τότε «χάνεται» κάποιες φορές και το κανάλι

επικοινωνίας. Επιπρόσθετα, πέρα από την αρνητική επίπτωση στο θέμα της αποτελεσματικής επικοινωνίας και συνεργασίας, η εναλλαξιμότητα του προσωπικού έχει ως επίπτωση την ανομοιογένεια στη διαχείριση των περιστατικών.

Επιπλέον, όλες οι ομάδες στόχευσης που απευθύνθηκε η έρευνα συμφωνούν ότι υπάρχει πρόβλημα με την **αριθμητική στελέχωση των εκπαιδευτικών ψυχολόγων** στα σχολεία και το **φόρτο εργασίας και γραφειοκρατία** συνάμα που χαρακτηρίζει τις ΥΚΕ.

Σαν συνεπαγωγή των πιο πάνω οι υπηρεσίες που παρέχονται σήμερα στα σχολεία για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας δεν είναι επαρκώς αποτελεσματικές. Δεν έχει εμπεδωθεί μεταξύ των εκπαιδευτικών ότι κάθε παιδί και έφηβος έχει νομικό δικαίωμα προστασίας από την ενδοοικογενειακή βία, καθώς και στήριξης από τις αρμόδιες υπηρεσίες και ότι οι εκπαιδευτικοί είναι υπόχρεοι να εξασφαλίζουν το δικαίωμα αυτό στο κάθε παιδί.

Πιο κάτω φαίνονται συνοπτικά οι δυσκολίες και τα προβλήματα στην παροχή των σχετικών υπηρεσιών.

- Δεν έχει ληφθεί σοβαρά υπόψη η θεσμοθέτηση του εγχειριδίου.
- Τα περιστατικά δεν εντοπίζονται ή δεν αναφέρονται έγκαιρα
- Υπάρχει «φόβος» από πλευρά των εκπαιδευτικών όταν πρόκειται να εμπλακούν σε υποθέσεις βίας.
- Υπάρχουν αβάσιμες καταγγελίες των οποίων η διερεύνηση τους δυσκολεύει την αναφορά και των βάσιμων πληροφοριών.
- Τα μη ικανοποιητικά αποτελέσματα των υπηρεσιών που παρέχονται στις σχολικές μονάδες στην ουσιαστική προστασία των παιδιών.
- Η μη άρτια εκπαίδευση, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση για το θέμα.
- Η έλλειψη συντονισμένης, συστηματικής ενημέρωσης για τις διαδικασίες χειρισμού περιστατικών.

- Στη διεξαγωγή των σεμιναρίων για ενημέρωση και κατάρτιση γύρω από το θέμα παρουσιάζονται τα πιο κάτω προβλήματα: α) απουσία διάχυσης της πληροφόρησης που προκύπτει από τα εκάστοτε σεμινάρια, β)η διεξαγωγή των σεμιναρίων γίνεται πολλές φορές τοπικά και είναι προαιρετικά σεμινάρια επιμόρφωσης στα οποία η συμμετοχή είναι εθελοντική, γ)ο αριθμός αντιπροσώπων κάθε σχολείου που συμμετέχει στα σεμινάρια της Διατμηματικής Επιτροπής είναι πολύ μικρός.
- Η μη ύπαρξη σχεδίου Δράσης της Διατμηματικής Επιτροπής και η έλλειψη διοικητικής υποστήριξης.
- Οι εγκύκλιοι που κυκλοφορούν στα σχολεία εναπόκειται στον κάθε διευθυντή σε πιο βαθμό θα εφαρμοστούν οι διαδικασίες.
- Μη παρουσία εκπαιδευτικών ψυχολόγων στις συνεδρίες που γίνονται παρόλο που οι ίδιοι το επιθυμούν.
- Τα νομικά κωλύματα που παρεμποδίζουν τους εκπαιδευτικούς να χειριστούν κάποια περιστατικά.
- Η μη αποσαφήνιση ρόλων και καθηκόντων για το ρόλο της κάθε υπηρεσίας και γενικότερος συντονισμός μεταξύ των υπηρεσιών.
- Το εναλλάξιμο προσωπικό στις υπηρεσίες προκαλεί χάσμα στην επικοινωνία και συντονισμό μεταξύ τους.
- Πρόβλημα στις δομές και υποδομές και ανάγκη για καινοτομία στους διάφορους κλάδους.
- Ο μικρός αριθμός των εκπαιδευτικών ψυχολόγων στα σχολεία και ο φόρτος εργασίας.
- Η ύπαρξη γραφειοκρατικών διαδικασιών σε όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες.

3. Εισηγήσεις για αποτελεσματική παροχή υπηρεσιών στα σχολεία

Μετά από την πραγματοποίηση των ερευνών γραφείου και πεδίου και την ενδελεχή ανάλυση όλων των απαραίτητων στοιχείων, η Μελετητική Ομάδα υποβάλλει τις ακόλουθες εισηγήσεις, με γνώμονα τη βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχονται στα σχολεία για την πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια. Στο ολοκληρωμένο κείμενο της έρευνας οι πιο κάτω εισηγήσεις αναλύονται εκτενέστερα.

1. Διασφάλιση της δημιουργίας και αποτελεσματικής λειτουργίας των Ομάδων Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια σε όλα τα σχολεία.
2. Δημιουργία μηχανισμού συνεχούς ενημέρωσης του προσωπικού κάθε σχολείου, στην αρχή κάθε σχολικού έτους, αναφορικά με την ύπαρξη και τις θεσμοθετημένες διαδικασίες του Εγχειριδίου Διατμηματικών Διαδικασιών.
3. Παρακολούθηση ενημερωτικών σεμιναρίων για την ενδο-οικογενειακή βία.
4. Ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων συστηματικής κατάρτισης και ευαισθητοποίησης των εκπαιδευτικών σε θέματα ενδο-οικογενειακής βίας.
5. Ανάπτυξη και εφαρμογή συντονισμένων δράσεων με σκοπό την πρόληψη της ενδο-οικογενειακής βίας σε γονείς και παιδιά με τη συνεργασία των αρμόδιων Υπηρεσιών και ΜΚΟ
6. Εξεύρεση μηχανισμών στήριξης και συμπαράστασης των εκπαιδευτικών που εμπλέκονται σε περιστατικά βίας από την ίδια την υπηρεσία τους.
7. Καλύτερη στελέχωση των σχολείων με Εκπαιδευτικούς Ψυχολόγους, Οικογενειακούς Συμβούλους και Κοινωνικούς Λειτουργούς.
8. Καλύτερος συντονισμός μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και δημιουργία πολυθεματικών ομάδων χειρισμού περιστατικών ενδο-οικογενειακής βίας.
9. Δημιουργία ενός Συντονιστικού Φορέα πιθανόν σε επίπεδο Υπουργείου με την «εξουσία» να εφαρμόζει και να «εποπτεύει» τις διαδικασίες τόσο στον τομέα της πρόληψης όσο και στον τομέα της αντιμετώπισης.

10. Η δημιουργία θεραπευτικών κέντρων σε σχολικούς χώρους, πλαισιωμένων με διάφορες ειδικότητες οι οποίοι θα εργάζονται απογεύματα και βράδια με ευάλωτους μαθητές-θύματα βίας στην οικογένεια καθώς και με μέλη της οικογένειας τους.
11. Συνεργασία των σχολείων με Μη Κυβερνητικούς Οργανισμούς καθώς και με τις Δημοτικές Αρχές για παροχή υπηρεσιών στήριξης και εκμάθησης δεξιοτήτων σε ευάλωτους μαθητές-θύματα ενδο-οικογενειακής βίας που ανήκουν σε μειονότητες.